

són com la punta de llança»: Feliu Formosa, Narcís Comadira, Francesc Parcerisas i el ja esmentat Miquel DescLOT.

Precisament Francesc Parcerisas és l'autor del tercer text de la secció, «Arthur Terry, l'intel·lecte democràtic», un homenatge a aquest catalanòfil anglès mort a començament de 2004, que, a banda d'escriure importants estudis sobre Maragall, Riba, Foix i Espriu, va exercir també de traductor a l'anglès d'aquestes i altres veus destacades de la poesia catalana. De fet, en el moment de la seva mort sobtada, segons explica Parcerisas, tenia pràcticament enllestit un volum amb traduccions de poemes de Gabriel Ferrater prologat pel premi Nobel —i amic personal de Terry— Seamus Heaney.

A continuació trobem una anàlisi de Manuel Carbonell de la primera estrofa del primer poema de les *Elegies de Duino*, de Rainer Maria Rilke, i les tres traduccions al català que n'existeixen: les de Feliu Formosa, Joan Vinyoli i Manuel Balasch. Amb el títol «Traducció poètica i tradició pròpia. A propòsit de tres versions al català de la primera Elegia de Duino de Rilke», Carbonell es planteja una qüestió certament interessant: com l'obra traduïda pot convertir-se en un element propi de la tradició literària en la llengua d'arribada, i influir així no tan sols en les noves versions de la mateixa obra, sinó fins i tot en la creació original dels escriptors que pertanyen a aquesta tradició.

Tanca la secció un treball de Ronald Puppo sobre certs elements d'intertextualitat que ell ha detectat entre el *Canigó* de Verdager —que, com ja s'ha dit, ha traduït

al català— i l'epopeia *Evangeline* del poeta nord-americà Henry Wadsworth Longfellow, que tracta la deportació de la població francòfona de l'Acàdia canadenca. (Un poema, per cert, del qual existeix una versió catalana bastant oblidada de Guillem Colom i Miquel Forteza, tal com ens recorda Puppo.)

Finalment, l'apartat «Notes» inclou tres textos que, malgrat els enfocaments diversos, podrien figurar també sota la rúbrica «Crítica de traduccions»: Rosend Arqués hi fa una anàlisi comparativa de la traducció ja clàssica de la *Divina Comèdia* de Josep Maria de Sagarra i la més recent de Joan Francesc Mira, esforçant-se per adoptar una visió no preceptiva, sinó descriptiva, per bé que no s'està de fer valoracions quan ho creu convenient; Dídac Pujol adopta una actitud més fiscalitzadora en la seva lectura de la traducció completa dels sonets de Shakespeare en vers i en prosa publicada per Salvador Oliva l'any 2002, i Josep M. Jaumà, sense abandonar mai el seu habitual to bonhomí, no estalvia tampoc retrets a la versió que Pauline Ernest i Jaume Subirana ens han ofert més recentment del llibre de Seamus Heaney *Llum elèctrica*.

Resumint, aquest número especial de *Reduccions* ens ofereix una visió àmplia, diversa i estimulante de la situació actual de la traducció poètica al català —i en part també des del català—, que fa preveure nous i sucosos fruits en aquest camp per als propers anys.

Ramon Farrés

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

SIDIROPOULOU, Maria
Linguistic Identities through Translation
Amsterdam/Nueva York: Rodopi, 2004. 186 p.

En la introducció d'aquest volum, l'autora ens recorda la classificació suggerida per Venuti (1998) de dues grans orientacions dels estudis sobre la Traducció: una de *lingüística*, representada per estudiosos com Nida,

Catford, Wilss, Reiss o Vermeer, que s'hauria proposat organitzar el camp com una ciència empírica; i una d'*estètica*, associada amb els noms de Lefevere, Lambert, Bassnett o Toury, que segueix més aviat una perspectiva cultu-

ral i política, i que, pensem nosaltres, segurament és molt més habitual trobar designada com *Estudis Descriptius de Traducció*.

Ara no ens entretindrem a valorar la pertinència de la classificació suggerida, el seu rigor epistemològic, ni la interpretació que se'n fa. Sí que serà oportú advertir que la voluntat de Sidiropoulou hauria estat, aparentment, situar el treball que ens ocupa en la cruïlla de totes dues orientacions. En conseqüència, hauria volgut bastir un espai de confluència que troba els seus fonaments en diverses contribucions de la Pragmàtica, la Lingüística textual, els estudis culturals i les aproximacions cognitives (en sentit lax), un marc disciplinari privilegiat per explorar la dimensió sociocultural de les produccions discursives. Per descomptat, l'ambició retòrica hi és palesa. Malauradament, però, no ha estat desenvolupada alguna intuïció molt prometedora, com la referència que es fa en el prefaci a la metàfora dels *gatekeepers*, que tant de rendiment ha tingut en la Teoria de la Comunicació després dels estimulants treballs de Kurt Lewin, i que a la Teoria de la Traducció potser no ha rebut encara un tractament en profunditat, tret d'alguna excepció puntual. La part primera del llibre, en concret, hi trobaria un fonament adequat i profitós.

El treball s'organitza en una introducció, tres capítols/parts i unes conclusions finals. El tema central és la identitat lingüística, entesa com a manifestació de les preferències lingüístiques, contextualitzades en els diferents gèneres. L'estudi de les preferències lingüístiques prioritza l'anàlisi contrastiva dels discursos originals i traduïts, especialment pel que fa a les manifestacions de la cortesia, positiva i negativa (d'acord amb el model de Brown & Levinson 1978/1987, per tant): l'omissió/explicitació de les informacions, el tractament dels connectors lògics i, en general, de les marques de cohesió (identificats per Fairclough [1989] com a elements especialment susceptibles de ser ideològicament «carregats»), la personalització i el tractament dels tabús. El parell de llengües que ha estat triat per a

la majoria dels exemples és la combinació anglès/grec, tot i que es fa explícita la voluntat de generalitzar el model d'anàlisi i les observacions que se'n deriven a d'altres situacions particulars.

Les tres parts responen a estudis de cas: la primera s'ocupa específicament de la traducció de textos periodístics i analitza el paper dels connectors lògics, els adverbis temporals, el discurs testimonial i el tractament de la metàfora; la segona examina la manera diferent de construir els discursos traduïts a la Unió Europea, en funció de la comunitat receptora; i l'últim bloc analitza les peculiaritats de la traducció literària, més específicament la traducció d'obres de teatre.

El primer bloc (p. 21-87) utilitza un corpus format per un conjunt d'articles apareguts en publicacions gregues de gran difusió i llurs corresponents versions originals en llengua anglesa. L'autora detecta una tendència dels traductors a explicitar la informació que restava implícita en els originals anglesos, i atribueix aquesta circumstància a la preferència en grec per les estratègies de cortesia positiva (que es manifesten en l'augment de les explicacions, i, per tant, en l'ús de connectors argumentatius i causals). Segurament, un dels aspectes més interessants d'aquesta part és l'epígraf dedicat al tractament de la metàfora, des d'una òptica cognitiva (i doncs, inevitablement en la línia de Lakoff & Johnson 1980); com a demostració de la diversitat cultural; com a indicador utilíssim de les restriccions de caire normatiu en el procés de traducció; i, en últim extrem, com a manifestació de les identitats col·lectives. Podem exemplificar aquest punt amb algunes aportacions prou reveladores, que ací es recuperen i es contrasten, com la de Marmaridou (1994), en el sentit de constatar el rebuig en grec per les metàfores que identifiquen entitats financeres amb éssers vius o parts del cos humà, generades en l'àmbit cultural anglo-saxó.

L'objectiu de tot l'anterior seria argumentar les diferències en les estratègies persuasives en grec i en anglès, tot situant-les en el context d'unes rutines cognitives diferents.

Aquests patrons traspuen estils discursius particulars, afaïçonats amb materials lingüístics que responen a tries orientades pels mateixos criteris. La identitat lingüística és el resultat d'aquest mecanisme i és, alhora, el principi que l'engega i que hi dona sentit.

La segona part (p. 89-106), lamentablement molt breu, parteix d'una investigació menor, l'anàlisi d'una traducció acadèmica d'un text institucional de la Unió Europea, per analitzar les diferents estratègies d'organització de la informació en els textos anglesos i grecs. Les eines analítiques triades són l'estructura temàtica i la progressió tema-remà en els textos, l'adverbialització i el mesurament del tenor. L'autora conclou que, tot i que és evident que existeix una tendència homogeneïtzadora en les construccions discursives —una mena d'*eu-roargot*—, és possible detectar algunes preferències particulars en grec, com ara la prioritització de les dimensions espacials i temporals en la tematització. Aquestes preferències són símptomes de l'existència de diferents perfils d'audiències i són també, per tant, marques d'identitat que destil·len les produccions discursives.

La primera secció del tercer i últim bloc (p. 107-163), un xic heterogeni, reprèn la discussió sobre l'aproximació cognitiva a la naturalesa de la metàfora i la metonímia i, en certa mesura, conforma un bloc coherent amb l'última secció de la primera part (p. 73-87). Es tracta d'una anàlisi del tractament de les expressions metafòriques en la traducció al grec de la poesia romàntica anglesa, més concretament el poema narratiu de Byron *The Island of Christian and his Comrades*. La segona secció examina algunes traduccions literàries a partir de la dicotomia estrangerització/domesticació, que identifica com a estratègies en les quals els filtres identitaris són palesos. L'última secció s'ocupa específicament de la traducció del teatre, i de la manera com les identitats lingüístiques es manifesten en la preferència per l'ús d'un material lingüístic determinat (els connectius, com a elements de cohesió), en línia amb les constatacions de la primera part.

Finalment, trobem unes conclusions que ordenen totes les troballes que s'han anat comentant al llarg del llibre i que n'insinuen alguna aplicació pedagògica. En efecte, en fer explícita per als formants la diferència entre *what is linguistically possible* i *what is conventionally permissible or desirably*, a partir de l'exposició contrastada als textos originals i a llurs traduccions, s'estimula la consciència de la diversitat lingüística i cultural (és a dir, de l'existència de diverses identitats).

El llibre de M. Sidiropoulou demostra un cop més que una perspectiva lingüística en els Estudis sobre la Traducció és útil i profitosa. Especialment, quan no prescindeix de les aportacions d'ordre (socio)cultural i (socio)cognitiu, s'allunya dels enfocaments miops que idolatren els formalismes gramaticals, i també de la lingüística contrastiva més carrinlona.

Quant a l'organització de l'obra, cal dir que el tractament dels diversos aspectes que la conformen és força heterogeni. Amb tot i això, és possible detectar-hi un fil argumental que permet lligar les diferents anàlisis i les conclusions parcials. Els resums que tanquen cada una de les seccions hi ajuden molt, per descomptat.

A propòsit dels aspectes formals, valdrà la pena que en una hipotètica reedició sigui retocat el gràfic de la p. 113. Pel que fa a la bibliografia final, segurament podria haver estat més actualitzada. El percentatge d'obres citades posteriors al 1999 és molt poc significatiu. D'entre totes les absències possibles (i de vegades inevitables), crida molt l'atenció la d'alguns treballs de S. Blum-Kulka sobre pragmàtica intercultural, que ens haurien semblat molt i molt adients.

Aquest grapat final d'apreciacions crítiques podria fer pensar que la nostra valoració d'aquest llibre no és positiva. Cal recordar, però, que només és possible jutjar obres que algú ja ha escrit, i que tenen prou substància per merèixer ser comentades. I això és, precisament, el que hem fet.

Oscar Diaz Fouces
Universidade de Vigo